

Cooperativismo e Eonomía Social, nº 29 (2006-2007), pp. 145-149

A AMPLIACIÓN DA PROTECCIÓN POR DESEMPREGO DOS SOCIOS DE COOPERATIVAS DE TRABAJO ASOCIADO NA REFORMA LABORAL DE 2006

Nora María MARTÍNEZ YÁÑEZ

Tanto a Lei xeral da Seguridade Social coma a Lei xeral de cooperativas do 19 de decembro de 1974, ofrecéronlles aos socios das cooperativas de traballo asociado a posibilidade de gozaren dos beneficios da Seguridade Social contributiva e asimilouse así a traballadores por conta allea, coa conseguinte integración no réxime xeral ou no especial que lles correspondese. Extensión que, pola contra, non se produce cando o réxime polo que optan é o dos estatutos sociais e o dos traballadores autónomos¹. A devandita posibilidade constituíu a base para a posterior extensión da protección por desemprego a estes socios que, non obstante, se foi producindo gradadamente e ao longo dun dilatado período de tempo que non cabe dar por concluído.

Se houbese que destacar un trazo do réxime aplicable a este colectivo desde os seus inicios ata a actualidade, é que o alcance da protección por desemprego foi tradicionalmente menor á dispensada aos traballadores por conta allea, dando lugar a unha situación cualificada pola doutrina como discriminatoria, tendo en conta que a obriga de cotizar por desemprego, así coma o cálculo das cotizacións, son idénticos para ambos os dous grupos de traballadores². Malia a que as sucesivas reformas se dirixiron cara á

---

¹A este respecto véxase o artigo 7.c) e a disposición adicional cuarta, parágrafo primeiro, da Lei xeral da Seguridade Social.

²PAZ CANALEJO, N. e MERCADER UGUINA, J. R., *La desprotección relativa por desempleo de los socios de cooperativas de trabajo asociado (una discriminación normativa*

equiparación de dereitos entre os socios de cooperativas de traballo asociado e os traballadores por conta allea no plano do desemprego, a situación actual séguese caracterizando pola desigualdade.

O longo camiño cara á protección por desemprego deste colectivo iníciase coa Lei 31/1984, do 2 de agosto, de protección por desemprego, que de xeito novidoso incluía no seu ámbito de aplicación persoas que, en sentido estrito, non eran traballadores por conta allea, pero que quedaban asimiladas a eles para tales efectos. A falta de mención expresa na devandita lei aos socios de cooperativas de traballo asociado provocou a necesidade de publicar unha norma regulamentaria que contemplase a situación destes suxeitos e as súas especificidades, e así ve a luz o Real decreto 1043/1985, do 19 de xuño, polo que se lles amplía a protección por desemprego aos socios traballadores de cooperativas de traballo asociado. Ora ben, todos os supostos de feito previstos eran de cesamento definitivo na prestación de traballo, aínda que as causas ían desde a expulsión improcedente da cooperativa ata a decisión unilateral do consello reitor de extinguir a relación co aspirante a socio durante o período de proba pasando, por suposto, polo cesamento por causas económicas, tecnolóxicas ou de forza maior –artigo 2–.

Para todos estes casos, nos que se considera que o socio se atopa en situación legal de desemprego, o Real decreto engade unhas disposicións relativas á declaración da situación legal de desemprego e ao procedemento que se debe seguir cando o cesamento se produce por causas económicas, tecnolóxicas ou de forza maior, ao non ser de aplicación o procedemento específico de expedientes de regulación de emprego, posto que a do socio é unha relación de carácter asociativo e non laboral.

A protección contéplase máis adiante, ao se incorporar algunhas situacións de desemprego temporal e parcial a través do Real decreto 42/1996, do 19 de xaneiro, polo que se lles amplía a protección por desemprego aos socios traballadores de cooperativas de traballo asociado en situación de cesamento temporal ou redución temporal de xornada. Deste xeito, tamén se pasa a considerar que o socio se atopa na situación legal de desemprego cando cesa con carácter temporal, pero de forma completa, a súa prestación de traballo na cooperativa, e así deixar de percibir os anticipos laborais correspondentes; ou cando se reduce a súa xornada de traballo polo menos unha terceira parte, coa correspondente

---

no razonable), Ed. Vitoria: Federación de cooperativas de trabajo asociado de Euskadi (1993).

redución dos anticipos laborais, sempre que a xornada resultante non fose superior a vinte e seis horas semanais no cómputo anual. O artigo 2 do Real decreto 42/1996 vincula estas dúas novas situacións a causas económicas, tecnolóxicas ou de forza maior, que deberán quedar acreditadas ante a autoridade laboral a través dun procedemento regulado especificamente para iso na norma regulamentaria.

Por último, a disposición adicional sexta da Lei 45/2002, do 12 de decembro, de medidas urxentes para a reforma do sistema de protección por desemprego e mellora da ocupabilidade, retoca lixeiramente o réxime de protección por desemprego deseñado polo Real decreto 1043/1985, ao estender o seu ámbito de aplicación aos socios traballadores das cooperativas de explotación comunitaria da terra, así coma aos socios de traballo aos que se refire o artigo 13.4 de Lei 27/1999, do 16 de xullo, de cooperativas.

Esta era basicamente a situación xurídica da protección por desemprego dos socios traballadores das cooperativas de traballo asociado ata a publicación, primeiro, do Real decreto-lei 5/2006, do 9 de xuño, para a mellora do crecemento e do emprego e, despois, da Lei 43/2006, do 29 de decembro, que leva o mesmo título. Ambas as dúas normas constitúen un paso máis –o último, de momento–, cara a equiparación de dereitos en materia de desemprego dos socios traballadores das cooperativas de traballo asociado cos traballadores por conta allea.

O obxectivo das normas para a mellora do crecemento e do emprego neste punto é ampliar a protección por desemprego aos socios traballadores temporais dunha cooperativa. É dicir, trátase de novo de incorporar ao ámbito subxectivo do Real decreto 1043/1985 un grupo inicialmente excluído, que nesta ocasión son os socios que tivesen coa cooperativa un vínculo asociativo de duración determinada.

A vinculación asociativa temporal coas cooperativas, fosen estas de traballo asociado ou non, foi introducida con carácter xeral polo artigo 13.6 da Lei 27/1999, do 16 de xullo, de cooperativas. Desde logo, non se trata da opción máis común neste ámbito, en que a tendencia prioritaria é o establecemento de vínculos sociais de duración indefinida, que precisamente responden á finalidade de proporcionarlles emprego estable aos socios cando a cooperativa é de traballo asociado³. A propia lei de cooperativas parece ser consciente do forzado encaixe desta novidade na

---

³LÓPEZ GANDÍA, J., *Las cooperativas de trabajo asociado y la aplicación del Derecho del Trabajo*, Tirant Lo Blanch e Universitat de València, Valencia (2006) 91.

práctica, ao suxeitar o acceso deste tipo de socios a tres condicións: que o número de socios temporais non supere a quinta parte dos socios de carácter indefinido, que os estatutos sociais contemplan a posibilidade de establecer vínculos de carácter temporal, e que así se acorde no momento de admisión do socio traballador.

En calquera caso, a posibilidade de que algúns socios teñan vínculos de carácter indeterminado supón introducir a precariedade no núcleo do traballo asociado, máxime se se ten en conta que a novidosa medida disposta pola Lei 27/1999, de cooperativas, non veu acompañada da correspondente previsión en canto á protección por desemprego dos traballadores con vínculo temporal cando este conclúese e, con el, a súa relación de traballo coa cooperativa.

Era patente, aínda que o lexislador pareceu esquecelo, que a protección por desemprego se debería estender tamén a estes novos socios, sen que a incidencia minoritaria da vinculación temporal abondase para xustificar a ausencia de protección por desemprego. Tampouco serve para estes efectos argumentar que a vontade das partes é a que determina o cesamento na prestación de servizos pois, por unha banda, o mesmo razoamento pódese trasladar ao ámbito laboral en que, non obstante, os traballadores temporais poden contar con protección en caso de desemprego, e, por outra banda, a incorporación do socio está sometida a un proceso de admisión por parte da cooperativa en que a posición negociadora das partes non é equiparable, ao igual que sucede na relación de traballo por conta allea⁴. En definitiva, unha vez que se lle dá carta branca ao establecemento de vínculos asociativos temporais, faise tamén necesario garantir a cobertura por desemprego dos socios que ocupan esta posición.

Precisamente, isto é o que fixeron as disposicións para a mellora do crecemento e do emprego, que optaron por tratar esta situación de xeito semellante a como a normativa de desemprego aborda o cesamento no traballo por extinción dun contrato de duración determinada⁵. Para iso engádeselle ao Real decreto 1043/1985 unha nova situación legal de desemprego, que á súa vez impón a introdución de previsións relativas ao xeito de acreditar a súa existencia, e ao procedemento que se debe seguir

---

⁴PEDRAJAS MORENO, A., SALA FRANCO, T. e VALDÉS DAL-RE, F., *La reforma laboral 2006 (El acuerdo para la mejora del crecimiento y del empleo del 9 de mayo de 2006)*, Valencia, Tirant Lo Blanch (2006) 136.

⁵Artigo 16 do Real decreto-lei 5/2006, do 9 de xuño, para a mellora do crecemento e do emprego, que se repite sen ningunha alteración no artigo 16 da Lei 43/2006.

para que a entidade xestora recoñeza o dereito a prestacións. Iso supón a adición de varios enunciados aos artigos 2, 3, e 5.1 do citado real decreto.

Así, ao artigo 2.1 engádeselle unha letra c), a teor da cal se considera que se atopan en situación legal de desemprego os socios traballadores de cooperativas de traballo asociado que teñan cesado con carácter definitivo na prestación de traballo na cooperativa "por finalización do período ao que se limitou o vínculo asociativo de duración determinada".

Nestes casos, e seguindo o indicado na nova letra d) do artigo 3, a declaración da situación legal de desemprego requirirá certificación do consello reitor da baixa na cooperativa pola devandita causa e a súa data de efectos. E, finalmente, o prazo de quince días que o artigo 5.1 lles concede aos socios traballadores en situación legal de desemprego para solicitar da entidade xestora o recoñecemento do dereito ás prestacións, comezase a contar desde "a data en que finalizou o período ao que se limitou o vínculo asociativo de duración determinada".

A reforma laboral de 2006 vén así a dar un paso máis na extensión da cobertura por desemprego dos socios traballadores das cooperativas de traballo asociado que cotizan por esta continxencia. Mais, malia a todo, a equiparación cos traballadores por conta allea do réxime xeral ou doutros réximes especiais aínda está por chegar, pois aínda hai situacións que non se contemplan entre as situacións legais de desemprego do socio traballador da cooperativa de traballo asociado e que, non obstante, si que desencadean a protección por desemprego cando se trata de traballadores por conta allea. A doutrina apunta a este respecto o cesamento na prestación de servizos fundamentada nunha causa xusta que pode ser do máis variada, desde o non pagamento do soldo ata o quebrantamento dos dereitos fundamentais do traballador, pasando polo traslado ou outra modificación das condicións de traballo⁶. Iso apunta cara a onde se deben dirixir os futuros pasos necesarios para obter a completa equiparación de dereitos de cara ao desemprego, aínda que deica entón haxa que recoñecer o acerto do lexislador ao estender a cobertura por desemprego aos socios traballadores con vínculos de duración determinada.

---

⁶PEDRAJAS MORENO, A., SALA FRANCO, T. e VALDÉS DAL-RE, F., *La reforma laboral 2006 (O Acuerdo para la mejora del crecimiento y del empleo del 9 de mayo de 2006)*, cit., 135.

